

ЗНАЧЕННЯ ДОВІРИ В РОБОТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА. МОРАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В ПРОЦЕСІ ПРАКТИКУВАННЯ

Макарова М. О.

студентка 3 курсу ОР бакалавр
спеціальність 053 «Психологія»

Керівник: Юнг Н. В.

к.психол.н., доцент кафедри практичної та клінічної
психології ФПСР

Актуальність дослідження визначається значенням, яке довіра відіграє в професійній практиці психолога та моральними проблемами, які виникають у процесі його роботи. Довіра є важливим елементом будь-якого відношення між психологом та клієнтом, вона створює основу для ефективної комунікації та сприяє успішній терапевтичній взаємодії. В той же час, психолог стикається з рядом моральних питань у своїй роботі, таких як збереження конфіденційності, етика та повага до особистості клієнта. Дослідження цих аспектів важливо для розвитку професійної практики психології та забезпечення якісної допомоги клієнтам.

Визначення концепту "довіра" в контексті психології

включає в себе розгляд цього явища як психологічної характеристики, що ґрунтується на переконаннях, очікуваннях та переживаннях особистості. Довіра може виявлятися в різних аспектах, таких як віра у професійні навички та емпатію психолога, конфіденційність спілкування, а також відкритість та співпраця між клієнтом і практичним психологом.[3]

Найважливішою умовою професійної роботи практичного психолога з клієнтом та його найближчим соціальним оточенням є дотримання етичних норм. Психолог може не володіти тією чи іншою методикою, не знати про котрусь з теорій у психології, але принципово важливим для практичного психолога є відоме гасло — «не зашкодь!».

Найдорогоцінніше у професіях педагога, соціального педагога, психолога — це довір'я. Зі встановлення довіри між клієнтом і психологом починається будь-який вид роботи у психологічній практиці (іноді це називають: «терапевтичний альянс», «рапорт»). Як правило, чим делікатніша проблема клієнта, тим важче встановити необхідний для роботи рівень довіри. Тому найтяжчою професійною провиною і водночас верхом непрофесіоналізму є втрата довіри клієнта до психолога. [1]

Під час роботи психолог суворо дотримується принципу добровільної участі клієнта у стосунках з ним, утримується від зайвих обстежень та поспішних висновків, дуже обачно висловлюється щодо питань норми і патології. Коли клієнт відчуває довіру до психолога, він більш схильний ділитися своїми проблемами, відкривати свої емоції та думки, що допомагає психологу краще зрозуміти ситуацію і надати ефективну підтримку та консультацію. Крім того, висока довіра може знизити рівень стресу та тривожності клієнта, сприяючи більш успішному розв'язанню проблеми. Таким чином, розвиток довіри між

психологом і клієнтом є важливою передумовою для позитивних результатів психологічної підтримки та консультативної діяльності [1, 4]

Високий рівень довіри між психологом і клієнтом виявляє значний вплив на якість спілкування. Перше, на що необхідно звернути увагу працівникові психологічної служби, — це унікальність та неповторність кожної особи (принцип індивідуалізації). Психологічна практика — це робота з індивідуальністю людини. Тут соціальне або біологічно типове відступає на другий план, є тільки основою, на якій надбудовується індивідуальність [4].

Довіра має значний вплив на сприйняття психологічної допомоги з боку клієнта. Коли клієнт відчуває взаємне довіру та підтримку зі сторони психолога, він частіше готовий приймати та виконувати поради та рекомендації, що надаються. Таким чином, наявність довіри відіграє ключову роль у формуванні позитивного сприйняття психологічної допомоги та підвищує ймовірність успішного результату в роботі з клієнтом.[1]

Роль довіри у виконанні рекомендацій полягає в тому, що вона створює сприятливу атмосферу для співпраці між психологом і клієнтом. Коли клієнт відчуває довіру до психолога, він більш схильний слідувати його порадам і виконувати рекомендації, наданими на сесіях. Довіра створює психологічний комфорт і відчуття підтримки, що зменшує опір до змін і підвищує мотивацію клієнта до внесення змін у своє життя. Крім того, коли клієнт відчуває довіру до психолога, він більш відкритий до прийняття нових ідей та спроб впровадження нових стратегій для подолання проблем.

Практичний психолог має бути відстороненим від власних професійних ролей і вміти свідомо керувати ними. Досвідчені психотерапевти зазначають, що у практичній роботі важливо не переносити риси непрофесійних ролей на

професійні. Недотримання цього правила тягне за собою перенесення особистісних проблем терапевта на клієнта, що є неприпустимим і зазвичай помітно шкодить обом.[1]

Методи, що застосовуються у прикладній психології, можуть серйозно змінити внутрішній світ людини, перебудувати її світосприймання, змінити ставлення до найближчого соціального оточення, сформувати нові та знищити старі форми поведінки. Спеціаліст, що здійснює психодіагностику, психокорекцію, психопрофілактику, несе повну юридичну та моральну відповідальність за наслідки цієї роботи. Адже ніхто (крім виняткових випадків) не має права вирішувати за людину, що для неї є благо, а що ні. Ніхто, крім самої людини, не може визначати її життєвий шлях, її долю, обирати супутників життя, нав'язувати свої переконання. Усе це можна вважати складовими особистісного суверенітету клієнта.

Конфіденційність і приватність в контексті роботи практичного психолога є основоположними етичними принципами. Ці принципи вимагають, щоб психологи дотримувалися строгих стандартів збереження конфіденційності та приватності інформації про своїх клієнтів.

Приватність, з іншого боку, відноситься до того, як психолог ставиться до особистого простору та меж особистості клієнта. Психолог повинен створювати атмосферу взаєморозуміння та довіри, де клієнт може відчувати себе комфортно і вільно виражати свої думки та почуття. Важливо, щоб психолог поважав особистий простір та границі клієнта і уникав будь-яких дій, які можуть порушити його приватність або порушити особисту сферу.[3]

Етика та професійний стандарт є ключовими аспектами практики психології. Ці принципи визначають набір правил і стандартів поведінки, які психолог повинен

дотримуватися в своїй роботі з клієнтами та в інших аспектах своєї професійної діяльності.

Досвід психокорекційної роботи свідчить, що найбільша кількість помилок і порушень принципу «не зашкодь» відбувається саме через нерозуміння позиції клієнта, особливостей його індивідуальності або через низький рівень психологічної культури консультанта. Практикуючий психолог має орієнтуватися передусім не на власні уявлення про те, що є добре, а що ні, а на систему цінностей клієнта. Феномен «приєднання» до позиції клієнта має посідати постійне місце у структурі професійної діяльності кваліфікованого спеціаліста. Професійний стандарт передбачає встановлення високих стандартів якості та ефективності в роботі психолога. Це включає в себе відповідальне використання наукових знань та методів, постійне професійне самовдосконалення, етичну поведінку та здатність до співпраці з іншими фахівцями. [3]

Етичний кодекс насамперед передбачає застосування таких загальних етичних принципів: повага до особистості, захист людських прав, почуття відповідальності, чесність та відвертість стосовно клієнта, обережність щодо використання методів і процедур, професійна компетентність, твердість у досягненні мети втручання, наукове обґрунтування останнього.[2]

Повага до особистості клієнта є однією з найважливіших складових психологічної роботи. Це передбачає визнання унікальності та гідності кожної людини, а також уважне ставлення до його переживань, думок та потреб. Психолог не повинен давати індивідуальні поради і виголошувати судження, не маючи достовірних знань про обстежуваного або ситуацію, в якій той перебуває.

Висновок. Таким чином, розглянувши морально-етичні принципи діяльності практичних психологів і деякі ситуації та випадки їх застосування у практиці, слід

наголосити, що з етичного боку від практичного психолога вимагається передусім глибоке розуміння суті життєвої ситуації людини та особливостей її індивідуальності.

Літератури

1. Гринберг Д., Лангс. М. Етичні аспекти в практиці психолога. Київ: Видавничий дім «Київський університет», 2015.

2. Михайлова О. О. -Довіра як важливий фактор у психологічній практиці: аналіз проблем та шляхи вирішення. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологічні науки, 2018. -89-96.

3. Перова Н. В. Психологія довіри в роботі практичного психолога. Київ: Видавництво «Світлич», 2013.

4. Христюлюбов А. О. - Етика та моральні аспекти роботи психолога в Україні. Психологія: досвід і перспективи, 2016. 124-130.

5. Шевченко І. А. Особливості встановлення та збереження довіри в психологічній практиці. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія Психологія, 2017. 104-108.